XIII ГЛОБАЛЬНЫЕ НАУКИ

И ИННОВАЦИИ 2021: ЦЕНТРАЛЬНАЯ АЗИЯ

МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

Нур-Султан, Казахстан

ОБЪЕДИНЕНИЕ ЮРИДИЧЕСКИХ ЛИЦ В ФОРМЕ АССОЦИАЦИИ «ОБЩЕНАЦИОНАЛЬНОЕ ДВИЖЕНИЕ «БОБЕК» КОНГРЕСС УЧЕНЫХ КАЗАХСТАНА

ISSN 2664-2271

«ГЛОБАЛЬНАЯ НАУКА И ИННОВАЦИЯ 2021: ЦЕНТРАЛЬНАЯ АЗИЯ»

№ 2(13). ИЮНЬ 2021
СЕРИЯ «ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ НАУКИ»
Журнал основан в 2018 г.

I ТОМ

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:
Ж.Малибек, профессор;
Ж.Н.Калиев к.п.н.;
Лю Дэмин (Китай),
Е.Л. Стычева, Т.Г. Борисов (Россия)
Чембарисов Э.И. д.г.н., профессора (Узбекистан)
Салимова Б.Д. к.т.н., доцент (Узбекистан)
Худайкулов Р.М. PhD (Узбекистан)
Заместители главного редактора: Е. Ешім, Е. Абиев (Казахстан)

© ОЮЛ в форме ассоциации
«Общенациональное движение «Бобек», 2021

НУР-СУЛТАН – 2021

CONSOLIDATION OF LEGAL ENTITIES IN THE FORM OF AN ASSOCIATION «NATIONAL MOVEMENT «BOBEK» CONGRESS OF SCIENTISTS OF KAZAKHSTAN

ISSN 2664-2271

«GLOBAL SCIENCE AND INNOVATIONS 2021: CENTRAL ASIA»

No. 2(13). June 2021
SERIES «PEDAGOGICAL SCIENCES»
The journal was founded in 2018.

I VOLUME

CHIEF EDITOR:
J. Malibek, professor;
Zh.N. Kaliev, candidate of pedagogical sciences;
Liu Deming (China),
E.L. Stycheva, T.G. Borisov (Russia)
Chembarisov E.I. Doctor of Geographical Sciences, Professor (Uzbekistan)
Salimova B.D. Ph.D., associate professor (Uzbekistan)
Khudaykulov R.M. PhD (Uzbekistan)
Deputy chief editors: Y. Yeshim, E. Abiev (Kazakhstan)

NUR-SULTAN – 2021

Consolidation of legal entities in the form of an association «National Movement «Bobek», 2021

УДК 373.31

ІНТЭРАКТЫЎНЫ МЕТАД «30 СЕКУНД МАЎЛЕННЯ» НА ЎРОКАХ БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ Ў І КЛАСЕ

Шылава Алена Савельеўна
Інстытут павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі БДПУ ім. М. Танка,
Мурашка Наталля Уладзіміраўна
Магістар, настаўнік пачатковых класаў ДУА «СШ № 196 г. Мінска»
Мінск, Рэспубліка Беларусь

Анатацыя: *праблема фарміравання маўленча-камунікатыўнай кампетэнцыі ў навучэнцаў I–IV класаў на I ступені агульнай сярэдняй адукацыі выклікае неабходнасць пошуку і ўкаранення новых падыходаў, якія б спрыялі эфектыўнаму засваенню ведаў і забяспечвалі дасягненне загадзя спраектаваных вынікаў на аснове ўзаемадзеяння суб'ектаў дзейнасці.*

Ключавыя словы: *маўленча-камунікатыўная кампетэнцыя, інтэрактыўны метад «30 секунд маўлення».*

Фарміраванне маўленча-камунікатыўнай кампетэнцыі ў навучэнцаў I–IV класаў з'яўляецца актуальнай праблемай у сучаснай педагагічнай практыцы.

У працэсе фарміравання маўленча-камунікатыўнай кампетэнцыі можна вылучыць некалькі этапаў:

- развіццё слоўнікавага запасу;
- фарміраванне звязнага маўленння;
- фарміраванне камунікатыўных уменняў.

Адным з асноўных і першапачатковых этапаў фарміравання маўленча-камунікатыўнай кампетэнцыі з'яўляецца развіццё слоўнікавага запасу. На гэтым этапе неабходна прывесці навучэнцаў да разумення значэння слоў, уяўленняў аб тым, што азначае дадзенае слова і ў якіх сітуацыях яго магчыма ўжываць.

Курс беларускай мовы ў I класе агульнаадукацыйных школ з рускай мовай навучання з'яўляецца вусным, у аснове якога прадугледжанна ўзбагачэнне і назапашванне слоўнікавага запасу і фарміраванне камунікатыўных уменняў і навыкаў навучэнцаў па вызначаных у вучэбнай праграме тэмах. У сувязі з гэтым мэтазгодна ўрокі замацавання, абагульнення і сістэматызацыі ведаў праводзіць з выкарыстаннем інтэрактыўнага метаду, які мы назвалі «30 секунд маўлення» [1]. У літаратуры гэты метад часцей называюць «Хвіліна маўлення» [2], які мы адаптавалі для прымянення з навучэнцамі I–IV класаў на I ступені агульнай сярэдняй адукацыі.

Мэта правядзення гэтага метаду заключаецца ў:

- абагульненні і сістэматызацыі тэарэтычных ведаў, якія вучні вывучалі на працягу навучальнага года;
- фарміраванні уменняў коратка і выразна выступаць па зададзенай тэме на працягу 30 секунд;
- самаправерцы і самаацэнцы засвоеных ведаў;
- развіцці навыкаў ацэньвання.

Пакажам магчымасці рэалізацыі гэтага метаду на ўроке беларускай мовы ў I класе па тэме «Я і мая мова» [3].

Для правядзення гэтага метаду настаўніку неабходна падрыхтаваць спецыяльнае абсталяванне: бланк ацэнкі вынікаў праверкі ведаў (колькасць бланкаў адпавядае колькасці навучэнцаў класа), таймер, ручкі.

Разгледзім этапы рэалізацыі метаду.

Першы этап (падрыхтоўчы).

1) Настаўнік паведамляе навучэнцам, што сёння на ўроку яны будуць ацэньваць тэарэтычныя веды сваіх сяброў, якія атрымалі на працягу навучальнага года; складае пералік тэм, якія і фіксуюцца на дошцы або слайдзе. Колькасць тэм павінна адпавядаць колькасці навучэнцаў класа і кожная тэма павінна мець свой нумар. Для абранага намі ўроку пералік тэм, згодна з праграмай па прадмету «Беларуская мова» [3], можа быць наступным:

№ 1. Назвы транспарту.
№ 2. Назвы школьных памяшканняў.
№ 3. Назвы ягад.
№ 4. Назвы школьных рэчаў.
№ 5. Назвы агародніны.
№ 6. Назвы жывёл.
№ 7. Назвы птушак.
№ 8. Назвы кветак.
№ 9. Назвы мэблі.
№ 10. Назвы з’яў прыроды.
№ 11. Назвы жаночага адзення.
№ 12. Назвы беларускага традыцыйнага адзення.
№ 13. Назвы садавіны.
№ 14. Назвы абутку.
№ 15. Назвы харчовых прадуктаў.
№ 16. Назвы частак дома.
№ 17. Назвы паштовых рэчаў.
№ 18. Назвы хатніх рэчаў.
№ 19. Назвы навакольнага асяроддзя.
№ 20. Назвы прафесій.
№ 21. Назвы мужчынскага адзення.
№ 22. Назвы сімвалаў Беларусі.
№ 23. Назвы дзяржаўных святаў.
№ 24. Назвы народных святаў.
№ 25. Назвы сваякоў.
№ 26. Ветлівыя словы.
№ 27. Назвы гарадскіх рэчаў.

У залежнасці ад колькасці навучэнцаў у класе настаўнік па сваім меркаванні можа сам падабраць неабходную колькасць тэм (заданняў, пытанняў), а таксама абавязкова ўключыць тыя, пры выкананні якіх большасць навучэнцаў дапускаюць памылкі ці веданне якіх не засвоена на дастатковым узроўні.

2) Кожнаму вучню настаўнік раздае бланк ацэнкі вынікаў праверкі ведаў з прозвішчамі ўсіх навучэнцаў класа, у якім кожны вучань павінен ацаніць выступленні іншых, запоўніць бланк і выставіць адпаведныя балы:

- ✓ правільны адказ – 2 балы;
- ✓ адказ з памылкамі – 1 бал;
- ✓ адсутнасць адказу – 0 балаў.

Бланк ацэнкі вынікаў праверкі ведаў навучэнцаў прадстаўлены ў табліцы 1.

Табліца 1. – Фрагмент бланка ацэнкі вынікаў праверкі ведаў навучэнцаў

№	Прозвішча навучэнца	Правільны адказ за 30 секунд 2 бала	Адказ з памылкамі 1 бал	Адсутнасць адказу 0 балаў
1.	Іваноў С.			
2.	Пятроў Т.			
3.	Сідараў К.			
і г.д.				

3) Настаўнік тлумачыць навучэнцам, што нумар Прозвішча ў бланку будзе адпавядаць нумару тэмы на слайдзе (альбо дошцы) і кожны з іх павінен будзе адказаць па сваёй тэме на працягу 30 секунд.

Настаўнік. Давайце праверым, ці правільна вы зразумелі што трэба зрабіць.

– Паглядзіце на бланк ацэнкі вынікаў праверкі ведаў і знайдзіце пад якім нумарам запісана ваша прозвішча.

Вучань. Маё прозвішча ў бланку запісана пад нумарам 1.

Вучань. Маё пад нумарам 9.

Вучань. А маё – пад нумарам 20.

Настаўнік. На якую тэму (заданне, пытанне) кожнаму з вас трэба будзе падрыхтаваць адказ? Пакажыце нумар сваёй тэмы (задання, пытання) і прачытайце яго.

Вучань. У мяне будзе тэма № 1. «Назвы транспарту». Я павінен буду назваць па-беларуску ўсе назвы транспарту, якія я ведаю.

Вучань. Мая тэма № 9. «Назвы мэблі». А калі я забыўся?

Вучань. Мая тэма № 20. «Назвы прафесій». Гэта лёгка, я ведаю.

Настаўнік. Калі вы прачыталі сваю тэму і разумееце, што не можаце даць адказаць (забыліся словы), не хвалюйцеся, я дам вам час для таго, каб вы паўтарылі і ўспомнілі.

– За які час вы павінны даць адказ?

Вучань. Трэба будзе адказаць за 30 секунд.

Вучань. Але гэта часу мала.

Вучань. Мы не паспеем.

Настаўнік. Давайце праверым, колькі слоў мы паспеем сказаць за 30 секунд.

Настаўнік выклікае двух вучняў да дошкі, аднаму з іх дае секундамер, другому – таймер.

– Давайце ўсе разам хорам палічым да 30, а Марк, калі пройдзе 30 секунд, павінен нас спыніць. Каб Марк не памыліўся, яго будзе падстрахоўваць Аліна,у якой таймер зазвініць праз 30 секунд.

Вучні разам з настаўнікам лічаць да таго часу, пакуль Марк не дасць каманду спыніцца і не загучыць званок таймера ў Аліны.

– Да скалькі мы паспелі з вамі далічыць?

Вучань. Да 28.

Вучань. Мы лічылі павольна, можна хутчэй.

Настаўнік. Правільна, шмат можна расказаць за 30 секунд. Чалавек, які вельмі добра ведае матэрыял, усё паспее зрабіць. Некаторыя з вас адкажуць яшчэ хутчэй.

Настаўнік. Давайце праверым, ці памятаеце вы, якія балы вы павінны паставіць за адказ вучню супраць яго прозвішча ў бланку.

Вучань. За правільны адказ мы павінны паставіць 2 балы.

Вучань. 2 балы ставім, калі паспеў адказаць за 30 секунд.

Вучань. Калі адказ быў не зусім правільны, ставім 1 бал.

Вучань. Калі забыўся словы, не змог адказаць, ставім 0 балаў.
Вучань. Давайце, калі вучань адказаў хутчэй, чым за 30 секунд, будзем ставіць яму 3 балы.
Настаўнік. Я ўпэўнена, што вы ўсе добра засвоілі пройдзены матэрыял і будзеце паспяваць даваць правільны адказ за 30 секунд.

Другі этап. Індывідуальная праца.

Навучэнцы прыступаюць да падрыхтоўкі свайго выступлення (час на падрыхтоўку – 2 хвіліны).
Кожны вучань атрымлівае заданні:
✓ паўтарыць неабходныя словы;
✓ патрэніравацца коратка і выразна ў працягу 30 секунд прагаварыць словы па сваёй тэме.

Індывідуальная праца адбываецца наступным чынам:

1) навучэнцы самастойна паўтараюць неабходныя словы. Калі ў іх узнікаюць цяжкасці, яны маюць права карыстацца сваім асабістым тэматычным ілюстрацыйным слоўнікам. Кожны вучань павінен знайсці ў слоўніку неабходны матэрыял і паўтарыць яго;

2) кожны вучань трэніруецца, неаднаразова паўтарае словы па сваёй тэме, каб на працягу 30 секунд паспець правільна іх прагаварыць.

Трэці этап. Праца ў парах.

Навучэнцам, якія працуюць у парах са сваім суседам па парце, прапануецца наступнае заданне: праверыць у свайго суседа ці паспее ён за 30 секунд прагаварыць свае словы. Калі хто-небудзь з вучняў дапускае памылкі, то сусед выпраўляе іх, а калі хто-то не паспявае прагаварыць за 30 секунд, яны сумесна абмяркоўваюць, якія словы можна скараціць, каб адказаць за гэты час. Для гэтага па камандзе настаўнікі вучні пачынаюць адказваць і па званку таймера спыняюцца.

Чацвёрты этап. Выступленне навучэнцаў класа ў адпаведнасці з парадкавымі нумарамі.

1) Навучэнцы класа пачынаюць па чарзе выступаць у адпаведнасці з сваімі парадкавымі нумарамі. Настаўнік фіксуе час выступлення з дапамогай таймера: 30 секунд. Па званку таймера вучань спыняецца.

Вучань. Я ведаю шмат назваў транспарту па-беларуску: аўтамабіль – раз, трамвай – два, тралейбус – тры, метро – чатыры, электробус – пяць, матацыкл – шэсць, аўтобус – сем, веласіпед – восем, самалёт – дзевяць, цягнік – дзесяць, таксі – адзінаццаць.

(Званок таймера.)

Вучань. Я ведаю шмат назваў школьных памяшканняў па-беларуску: клас – раз, лесвіца – два, спартыўная зала – тры, калідор – чатыры, актавая зала – пяць, сталовая – шэсць, бібліятэка – сем, гардэроб – восем.

(Званок таймера.)

Вучань. Я ведаю шмат назваў ягад па-беларуску: суніцы – раз, чарніцы – два, буякі – тры, ажыны – чатыры, агрэст – пяць, парэчка – шэсць, шыпшына – сем, журавіны – восем, брусніцы – дзевяць, клубніка – дзесяць.

(Званок таймера і г.д.)

2) Усе астатнія вучні класа ацэньваюць выступленні сваіх аднакласнікаў, запаўняюць бланкі ацэнкі вынікаў праверкі ведаў, выстаўляюць балы: правільны адказ за 30 секунд – 2 балы; адказ з недакладнасцямі – 1 бал; адсутнасць адказу – 0 балаў.
3) Кожны навучэнцаў здае запоўнены бланк настаўніку.
4) Настаўнік прапануе навучэнцам выканаць самастойную працу, а ў гэты час, праглядаючы бланкі ацэнкі вынікаў праверкі ведаў кожнага вучня, выяўляе тыя пытанні, якія выклікалі цяжкасці.

Пяты этап. Падвядзенне вынікаў.

1) Настаўнік апавяшчае спіс пытанняў, у якіх у навучэнцаў класа з'явіліся цяжкасці, запісвае іх на дошцы і арганізуе парную працу суседзяў па парце, каб яшчэ раз паўтарыць і замацаваць іх.
2) Настаўнік арганізуе франтальную працу ў класе, задае пытанні вучням, у якіх ўзнікалі цяжкасці.

Настаўнік: Мне вельмі спадабалася, як вы працавалі:
✓ паўтарылі ўсе словы;
✓ патрэніраваліся коратка і выразна на працягу 30 секунд прагаварыць словы па тэме;
✓ праверылі ў свайго суседа па парце ці паспее ён за 30 секунд адказаць;
✓ паказалі недакладнасці ў адказах адзін аднаго і сумесна абмеркавалі, якія словы можна скараціць, каб паспець адказаць за 30 секунд;
✓ кожны з вас па чарзе выступіў у адпаведнасці са сваім парадкавым нумарам;
✓ кожны з вас ацаніў выступленні сваіх аднакласнікаў, запоўніў бланкі ацэнкі вынікаў праверкі ведаў;
✓ з суседам па парце яшчэ раз паўтарылі і замацавалі пытанні, якія выклікалі цяжкасці ў вучняў;
✓ вучні, у якіх ўзнікалі цяжкасці пры адказах, паспрабавалі выправіць свае памылкі і даць правільныя адказы.

Шосты этап. Рэфлексія.

Настаўнік прапануе пытанні для абмеркавання:
• Ці спадабаўся вам метад «30 секунд маўлення»?
• Ці адчувалі вы цяжкасці ў падрыхтоўцы адказа за 30 секунд?
• Ці ўдалося прагаварыць сваю тэму за адведзены час?
• Ці спадабалася вам правяраць веды сваіх сяброў?
• Ці цяжка вам было запаўняць бланк ацэнкі вынікаў праверкі ведаў?
• Ці спадабалася вам такая праца?
• Ці задаволеныя вы сабой і сваімі вынікамі?
• Што ў вас выклікала найбольшыя цяжкасці?
• Што неабходна пажадаць вучням, якія не паспелі прагаварыць словы за адведзены час?
• Што неабходна пажадаць вучням, якія дапусцілі недакладнасці ў пад час свайго выступлення?

Выкарыстанне інтэрактыўнага метаду «30 секунд маўлення» на ўроках беларускай мовы ў I класе дазваляе трывала засвоіць лексічны матэрыял, навучыцца даваць выразны адказ на пытанне за кароткі прамежак часу, развіваць ўменне ўважліва слухаць адказы сваіх сяброў, параўноўваць іх са сваімі адказамі, а таксама ацэньваць іх, фарміраваць камунікатыўныя уменні і навыкаў навучэнцаў, фарміраваць уменне выстаўляць неабходныя балы ў адпаведнасці з названымі крытэрамі і запаўняць бланк ацэнкі вынікаў праверкі ведаў.

СПІС ВЫКАРЫСТАНЫХ КРЫНІЦ:

1. Шилова, Е. С. Технология реализации интерактивного метода «30 секунд говорения» на уроках математики в III классе / Е. С. Шилова // Пачатковае навучанне: сям'я, дзіцячы сад, школа. – 2021. – № 5. – С. 11–13.
2. Интенсивное обучение: организация контроля знаний и умений обучающихся: практическое руководство / И. В. Шеститко [и др.]; рец. В. В. Чечет. – Светлая Роща : ИППК МЧС Респ. Беларусь, 2014. – 75 с.
3. Учебные программы по учебным предметам для учреждений общего среднего образования с русским языком обучения и воспитания: 1 класс / М-во образования Респ. Беларусь. – Минск : Нац. ин-т образования, 2017. – 195 с.